

Abinieku un rāpuļu apdraudētības vērtēšana projekta LIFE FOR SPECIES ietvaros

Dr.biol. Andris Čeirāns

LU Bioloģijas institūts

Projekts LIFE for SPECIES

Seminārs “Abinieku un rāpuļu aizsardzība”
RNZD, 14.12.2023.

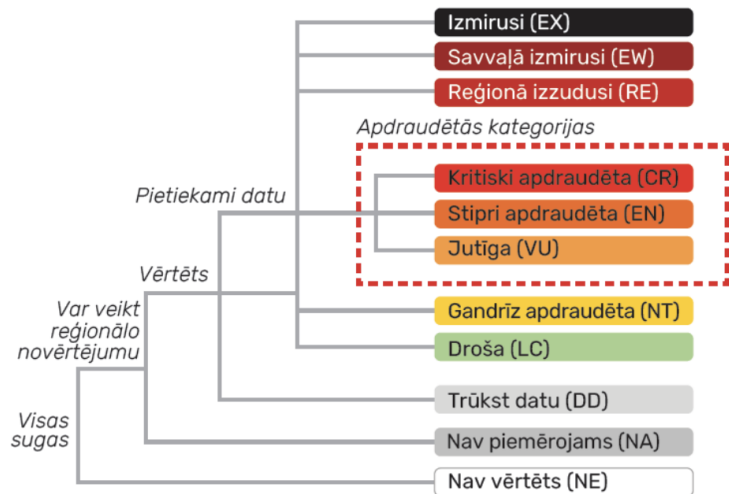
LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

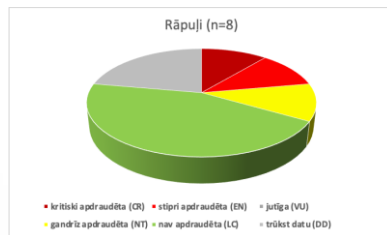
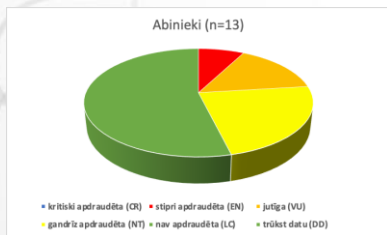
Vērtēšanas soļi

- Uz IUCN kritērijiem balstīta aizsargājamo sugu saraksta izveide
- IUCN novērtējuma apmācība (*IUCN RL Assessor Training Workshop*) 04.2021
- IUCN stāvokļa sākotnējie novērtējumi (13 abinieki, 8 rāpuļi), 2022
- Ārvalstu eksperta komentāri (Henrik Thurfjell, *SUAS, SSIC*), 03.2023
- IUCN novērtējumu apspriede, abinieku un rāpuļu eksperti, 05.2023
- Kritēriji ĪAS sarakstam (**vienoti visām dzīvo organismu grupām**), 2023
- Iedalījums ĪAS grupās atbilstoši izstrādātajiem kritērijiem, 09.2023
- Sabiedriskās apspriedes un virzīšana atbildīgajām institūcijām, 2023-2024

IUCN izvērtējuma rezultāti

Kategorija	Abinieki	Rāpuļi
CR (kritiski apdraudēta)		<i>Emys orbicularis</i>
EN (stipri apdraudēta)	<i>Epidalea calamita</i>	<i>Coronella austriaca</i>
VU (jūtīga)	<i>Bombina bombina</i> <i>Bufo viridis</i>	
NT (gandrīz apdraudēta)	<i>Triturus cristatus</i> <i>Pelobates fuscus</i> <i>Hyla orientalis</i>	<i>Lacerta agilis</i>
DD (trūkst datu)		<i>Anguis colchica</i> <i>Anguis fragilis</i>

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētās sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Kritēriji iekļaušanai Īpaši aizsargājamo sugu sarakstā

- 4 kritēriju grupas
- Neietekmējamie (jeb obligātie) kritēriji (A grupa): LV saistošie starptautiskie normatīvie akti
- Ietekmējamie (jeb izvērtējamie) kritēriji (B, C, D grupas): IUCN izvērtējumi, īpašu aizsardzības pasākumu nepieciešamība, ekoloģijas īpatnības utt.
- IUCN kategorijām atbilstošās 6 abinieku un 3 rāpuļu sugas ➤ Biotopu direktīvas II un IV pielikums ⇨ ĪA sugu saraksts
- Biotopu direktīvas sugas, kas Latvijā nav apdraudētas: *Rana arvalis* (Annex IV), *R.temporaria* (V), *Pelophylax lessonae* (IV), *P.esculentus* (V), *P.ridibundus* (V) ⇨ ĪA sugu saraksts
- ĪA sugu sarakstā jāiekļauj: 11 abinieku, 3 rāpuļu sugas

Priekšlikumi aizsargājamo sugu grupām

Grupas/kategorijas izvēlē pielietojamais kritērijs	Pēc nepieciešamiem aizsardzības pasākumiem	Sanācijas grupas
Starptautiskie normatīvie akti	Jā	Jā
IUCN novērtējums	Nē	Jā
Ekoloģiskās īpatnības, jutīgums pret antropogēno ietekmi	Jā	Ierobežoti (tikai dabiskās dzīvotnes indikatoriem)
Novērtējums ziņojuma EK ietvaros	Nē	Jā (atsevišķi gadījumi)
Populācijas relatīvā nozīme Eiropas kopējai populācijai	Nē	Jā

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne » (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Kritēriji kategorijām pēc nepieciešamiem aizsardzības pasākumiem (**vienoti kritēriji visām dzīvo organismu grupām**)

1.Veido ĪADT	2.Veido MKL	3.Regulēta ieguve	4.Aizsardzības pasākumi bez teritoriju noteikšanas
Putnu direktīvas I pielikums	Latvijā dispersi izplatītas sugas	Medījamās vai citādi iegūstamās sugas (t.sk. Biotopu direktīvas V pielikums)	Sugas, kam aizsargājamo teritoriju noteikšana nav pamatota
Biotopu direktīvas II pielikums	Sugas ar ierobežotām izplatīšanās spējām		
Sugas kas saistītas ar ierobežoti pieejamiem apstākļiem, nepieciešama specifiska apsaimniekošana vai neiejaukšanās dabiskos procesos	Sugas, kas vairākus gadus saistītas ar konkrētu teritoriju		
	Sugas, kam vēlama neiejaukšanās dabiskos procesos		
	Nepieciešami apstākļi, kas būtiski atšķiras no apstākļiem ārpus ĪADT		
	Stenotopi		

1.grupa. Sugas, kurām jāveido ĪADT

Suga	Biotopu direktīvas II pielikums	Īpaši apstākļi	Piezīmes
<i>Triturus cristatus</i> (lielais tritons)	Jā		
<i>Bombina bombina</i> (ugunskrupis)	Jā		
<i>Epidalea calamita</i> (smilšu krupis)		Jā	Jau ir izveidotas ĪADT
<i>Emys orbicularis</i> (purva bruņurupucis)	Jā	Jā	
<i>Coronella austriaca</i> (gludenā čūska)		Jā	Izzudusi ārpus ĪADT

2. grupa. Sugas, kam jāveido mikroliegumi

	Dispersi izplatītas	Ierobežota izplatīšanās spēja	Vairākus gadus saistītas ar konkrētu teritoriju
<i>Triturus cristatus</i> (lielais tritons)		Jā	Jā
<i>Bombina bombina</i> (ugunskrupis)			Jā
<i>Epidalea calamita</i> (smilšu krupis)	Jā		Jā
<i>Bufo viridis</i> (zaļais krupis)			Jā
<i>Pelobates fuscus</i> (varžkupis)			Jā
<i>Hyla orientalis</i> (kokvarde)			Jā
<i>Emys orbicularis</i> (purva bruņurupucis)	Jā		Jā
<i>Lacerta agilis</i> (sila ķirzaka)			Jā
<i>Coronella austriaca</i> (gludenā čūska)	Jā	Jā	Jā

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne» (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Kuros gadījumos un kādiem jābūt mikroliegumiem?

- Nav jāveido visām sugas atradnēm
- Jāaizsargā atslēgas vietas, kas nozīmīgas reģiona populācijas ilgtspējai
- Jāaizsargā abinieku vairošanās vietas, kas atjaunotas dabas aizsardzības projektos veikto pasākumu ietvaros
- Neiejaukšanās režīms nav lietderīgs un var būt kaitīgs
- Katram jaunizveidotam mikroliegumam vajadzētu izstrādāt individuālus atļauto un aizliegto darbību noteikumus

Aizsardzības režīmi sugām, kas nav apdraudētas

- Aizsardzības pasākumu 3.un 4.kategorijās – abinieku sugas, kas saskaņā ar IUCN nav apdraudētas, bet ir Biotopu direktīvā
- 3.kategorija: ierobežoti izmantojamās sugas, BD V pielikums: parastā varde (*Rana temporaria*), divas zaļo varžu sugas (*P.esculentus*, *P.ridibundus*)
- 4.kategorija: bez vietu aizsardzības, BD IV pielikums: purva varde (*Rana arvalis*), dīķa varde (*P.lessonae*).

Abinieki un rāpuļi sanācijas grupās

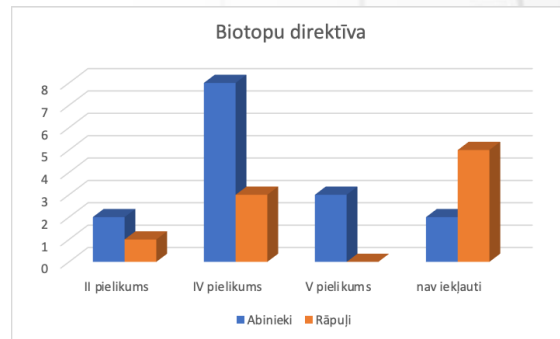
Suga	1.grupa		2.grupa	
	Apdraudētas sugas: CR, EN, VU	NT+BDII sugas	NT (gandrīz apdraudētas) sugas	BD II un IV pielikums (mīnus labvēlīgā stāvokļa sugas)
<i>Triturus cristatus</i> (lielais tritons)		Jā		
<i>Bombina bombina</i> (ugunskrupis)	Jā			
<i>Epidalea calamita</i> (smilšu krupis)	Jā			
<i>Bufo viridis</i> (zaļais krupis)	Jā			
<i>Pelobates fuscus</i> (varžkupis)			Jā	Jā
<i>Hyla orientalis</i> (kokvarde)			Jā	Jā
<i>Emys orbicularis</i> (purva bruņurupucis)	Jā			
<i>Lacerta agilis</i> (sila ķirzaka)			Jā	Jā
<i>Coronella austriaca</i> (gludenā čūska)	Jā			

Kopsavilkums

ĪADT + mikroliegumi

1. sanācijas grupa

Bombina bombina, Epidalea calamita, Emys orbicularis, Coronella austriaca, Triturus cristatus

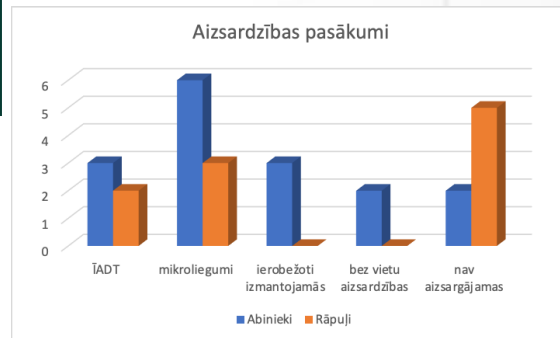
1. sanācijas grupa

mikroliegumi

2. sanācijas grupa

Bufo viridis

Pelobates fuscus, Hyla orientalis, Lacerta agilis

Rana spp., Pelophylax spp.

LIFE FOR SPECIES « Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne » (Nr. LIFE19 GIE/LV/000857)

Pateicība:

Materiāls sagatavots Eiropas Komisijas LIFE projekta “Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprite un izpratne” (projekta Nr. LIFE19 GIE/LV/000857 - LIFE FOR SPECIES) ietvaros. Projekts tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu.”

Šis materiāls satur tikai projekta LIFE FOR SPECIES īstenotāju viedokli, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra un Eiropas Komisija nav atbildīgas par šeit sniegto informāciju un tās iespējamo izmantojumu”.

